

Groenvisie: buiten gewoon groen

Groen, biodiversiteit en landschap als ondersteuning van onze kerntaken!

Groenvisie CONCEPT
september 2020 SVD/LA

Opbouw en inhoud van de Groenvisie

Voor u ligt de groenvisie van het waterschap Hollandse Delta. De visie is het resultaat van verschillende sessies met de VV, het college van D&H en de collega's uit de organisatie. In deze bijeenkomsten hebben we gezamenlijk besproken welke rol we het waterschap geven en welke ambities haalbaar zijn. De gekozen ambitieniveaus en voorwaarden in deze visie, zijn een weerslag van wat we tijdens deze sessies hebben gehoord.

De Groenvisie bestaat uit 3 delen:

- Context
- Stip 2027
- Vorm

In het hoofdstuk 'Context' wordt de omvang van het areaal dat door WSHD wordt beheerd en/of onderhouden geschetst alsmede de veranderende maatschappelijke context waarin aandacht voor groen, biodiversiteit en klimaat sterk toegenomen zijn.

In het hoofdstuk 'Stip 2027' wordt aan de hand van de waarden 'biodiversiteit', 'landschap', 'klimaat', 'recreatie' en 'betrouwbaarheid' nagegaan hoe breed WSHD haar taken ziet. Dat verschilt per waarde. De VV ziet het vergroten van biodiversiteit, het behouden van de landschappelijk waarden en het werken aan klimaatadaptatie op haar eigendommen en assets als een maatschappelijke taak in nauwe samenhang met de kerntaken. Ten aanzien van recreatie ziet de VV slecht een zeer beperkte taak voor het waterschap.

In dit hoofdstuk wordt tevens per waarde een aantal mogelijke ambities benoemd die logischerwijs voortvloeien uit deze maatschappelijk taken.

In het hoofdstuk 'Vorm' worden de uitgangspunten en randvoorwaarden benoemd die gelden voor de verdere uitwerking van de benoemde ambities.

CONTEXT

Waarom een groenbeleid?

Ons waterschap heeft een groot areaal in beheer: 776 km waterkering, 7300 km watergang, 1600 km wegen en fietspaden, 200 km natuurvriendelijke oever en waterbergingsgebieden en meer dan 200 terreinen. Op dat areaal staan ongeveer 60.000 bomen. Een belangrijk deel van dat areaal is *groen*: wegbermen, graslanden op dijken, natuurvriendelijke oevers, waterbergingsgebieden, groen rond gemalen, zuiveringen en gebouwen. Het groene areaal is voor een groot gedeelte in eigendom bij het waterschap. Het onderhoud doen we zelf of wordt gedaan door pachters.

Het waterschap is daarmee één van de grootste grondbezitters in onze regio. Vooral buiten de bebouwde kom bepaalt ons waterschap, samen met de landbouw, de landschappelijke kwaliteit en klimaatadaptieve waarde van het landschap en de aanwezige biodiversiteit. Dat geeft ons een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid, het maakt ons hoeder van het groen in dit gebied.

Dat zijn verantwoordelijkheden waarvan we tot voor kort onvoldoende bewust waren. Als waterschap waren we vooral gericht op het uitvoeren van onze kerntaken tegen de laagst mogelijke kosten. Bij het onderhoud werd verder niet of onvoldoende rekening gehouden met de aanwezige biodiversiteit en landschappelijke waarden wat onder meer leidde tot maatschappelijke verontwaardiging bij grootschalige kap van bomen, veiligheidsmaaien en het storten van baggerspecie op groeiplaatsen van orchideeën.

Na de grootschalige kap langs de Bernisse nam de Verenigde Vergadering de 'motie Bernisse' aan. In de motie wordt onder meer gevraagd 'het huidige beleid ten aanzien van beheer en onderhoud kritisch te doorlopen op behoud en herstel van natuurwaarden, landschappelijke kwaliteit en behoud van flora en fauna.' Als antwoord op deze motie heeft het college van dijkgraaf en heemraden opdracht gegeven tot het opstellen van een groenbeleidsplan.

Een duurzaam ingericht en goed onderhouden groenareaal is niet alleen belangrijk voor de biodiversiteit of een mooi landschap maar is ook belangrijk voor een duurzame uitvoering van onze kerntaken. Als het gaat om het watersysteem dan zit biodiversiteit al verankerd in de kerntaak Schoon water, omdat een goede waterkwaliteit gekenmerkt wordt door een hoge biodiversiteit. Dijkgraslanden met veel kruiden zijn beter bestand tegen erosie en droogte dan een dijkgrasland dat alleen uit grassen bestaat. In gebieden met een voldoende hoge biodiversiteit komen veel minder ziekten en plagen van ongewenste soorten voor, die daardoor niet of veel minder bestreden hoeven te worden. Grote terughoudendheid met het gebruik van bestrijdingsmiddelen komt de waterkwaliteit ten goede. Een goed onderhouden boomareaal langs wegen en dijken is belangrijk voor de veiligheid van weggebruikers.

Veranderende maatschappelijke context

De toenemende maatschappelijke verontwaardiging bij de kap van bomen laat zien dat de maatschappelijke context aan het veranderen is. Die zorg is met name toegenomen door de wereldwijde vraagstukken rond klimaatverandering en teruggang van de biodiversiteit.

Zo kwamen afgelopen jaren niet alleen het waterschap maar ook de grote natuurbeherende organisaties onder vuur te liggen vanwege de grootschalige kap van bomen om bijvoorbeeld heidevelden open te houden, het bos gevarieerder te maken of dichtgegroeide duingebieden weer open te maken. De publieke opinie verwacht van overheden en natuurbeheerders een toename van de hoeveelheid bomen/bos om de grote problemen van biodiversiteit en klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden en zeker geen massale kap van bomen. Het leidde tot veel ophef en overheden en

terreinbeheerders waren genoodzaakt om het kappen van bomen tijdelijk helemaal stop te zetten en vervolgens het beleid vergaand aan te passen.

Ook het recente initiatief om te komen tot een Deltaplan Biodiversiteitsherstel laat de veranderende maatschappelijke context zien. In dit Deltaplan werkt een coalitie van boerenorganisaties, bedrijven, kennisinstellingen en natuur- en milieuorganisaties samen om het biodiversiteitsverlies om te buigen naar herstel. Ook diverse waterschappen zijn inmiddels partner geworden.

Visie van het college

Als waterschap moeten we op een duurzame manier omgaan met onze aarde zodat we die, in zo goed mogelijke staat weer aan de volgende generatie door kunnen geven. Voor ons waterschap betekent dat onder meer een duurzame inrichting, duurzaam beheer en onderhoud van onze assets. Het vraagt ook om een integrale blik in plaats van een blik op alleen onze kerntaken. Energietransitie, klimaatverandering, circulariteit, biodiversiteit en landschap kunnen niet los van elkaar gezien worden. Het vraagt om proactief ketendenken, het overzien van alle handelingen en de impact daarvan op klimaat, milieu, landschap en natuur. Het ambitedocument 'Maat op klimaat' dat begin 2019 in de Verenigde Vergadering werd vastgesteld, was de eerste stap om daar verder invulling aan te geven. Deze groenvisie is ook een uitwerking van 'Maat op Klimaat'.

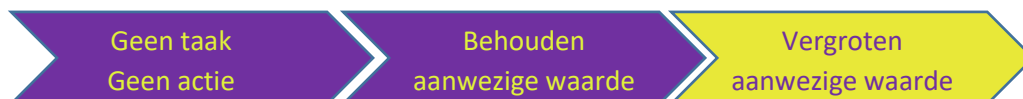
STIP 2027

Wat willen we bereiken?

Samen met het bestuur van ons waterschap hebben we verkend hoe 'groen' we willen zijn. Hoe bepalend is de waarde van groen in onze dagelijkse werkzaamheden? Naar welk ambitieniveau willen we de komende jaren toe werken?

Ons eindbeeld hebben we uitgewerkt in 5 verschillende groene waarden: landschappelijke kwaliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie, recreatief groen en betrouwbaarheid/geloofwaardigheid. Deze 5 waarden kleuren samen het groene karakter van ons waterschap.

We onderscheiden 3 ambitiesniveaus

Geen taak, geen actie

Bij deze keuze voor het ambitieniveau 'Geen taak Geen Actie', vinden we de betreffende waarde geen taak van het waterschap. Het is geen kërntaak, maar ook geen maatschappelijke taak. We vinden het daarom niet belangrijk om ons handelen zo in te richten dat we deze waarde ondersteunen.

Behouden van de aanwezige waarde

Bij deze keuze voor het ambitieniveau 'Behouden van de aanwezige waarde', zien we de betreffende waarde als een taak van ons waterschap. Het is geen kërntaak van het waterschap. Maar gezien onze rol en positie in de samenleving zien we deze waarde wél als maatschappelijke taak.

Bij de keuze voor dit ambitieniveau zorgen we dat de waarde minimaal wordt behouden zoals deze nu in ons areaal aanwezig is.

Vergroten van de aanwezige waarde

Bij deze keuze voor het ambitieniveau 'Vergroten van de aanwezige waarde', zien we de betreffende waarde als een taak van ons waterschap. Het is geen kërntaak van het waterschap. Maar gezien onze rol en positie in de samenleving zien we deze waarde wél als maatschappelijke taak. Bij de keuze voor dit ambitieniveau zorgen we dat de waarde groter wordt dan deze nu in ons areaal aanwezig is.

A. Landschappelijke kwaliteit

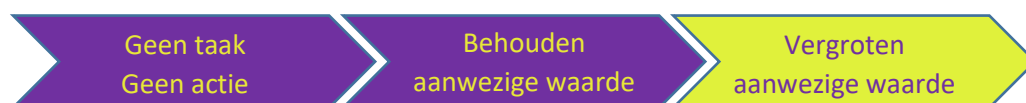
Bij het uitvoeren van onze taken behouden we de bestaande landschappelijke waarde van ons areaal.

Door ons grote en ook groene areaal zijn we een belangrijke *hoeder* van de leefomgeving in ons werkgebied. Onze dijken, wateren, bomen en wegen geven het landschap een duidelijk karakter. Inwoners zijn gaan hechten aan dit karakter van het landschap. Het is gezien onze maatschappelijke verantwoordelijkheid wenselijk om de landschappelijke waarde die ons areaal kent te behouden.

A1 AMBITIE : We brengen de landschappelijke kwaliteit in beeld in landschapsplannen

Voor ons gehele areaal stellen we in samenwerking met de omgevingspartijen landschapsplannen op. Deze landschapsplannen tonen de belangrijkste kwaliteiten van het groene landschap en leggen vast op welke manier we hier in de toekomst mee om gaan. Hierbij houden we ook rekening met de klimaatverandering die een andere beheersbaarheid van ons groen met zich mee brengt. Denk hierbij aan het aanplanten van andere boomsoorten die beter tegen droogte of meer wind bestand zijn. Ook kan gedacht worden aan alternatieve beplanting die minder gevaar voor de waterveiligheid oplevert bij stijgende waterstanden. Denk aan lagere of anders wortelende soorten.

B. Biodiversiteit

Bij het uitvoeren van onze taken behouden of vergroten we de biodiversiteit in ons areaal. We gaan ook buiten de uitvoering van onze taken actief op zoek naar mogelijkheden om de biodiversiteit te versterken.

Biodiversiteit of **biologische diversiteit** is een graad van verscheidenheid aan levensvormen binnen een gegeven ecosysteem, geografisch gebied of de gehele planeet. Biodiversiteit omvat de verscheidenheid aan verschillende ecosystemen, de verscheidenheid aan verschillende

Onze dijken, wegbermen, watergangen, waterbergingsgebieden en bomenrijen zijn van groot belang voor de biodiversiteit in ons beheersgebied. Ze vormen de verbindingswegen tussen de verschillende natuurgebieden maar ook de verbinding tussen het groen in stedelijke gebieden en het platteland. Akkerranden maar ook dijken en bermen vormen de plaatsen waar insecten leven die bijvoorbeeld plaagdieren als luizen eten. Met name de samenhang tussen wegberm, wegsloot en akkerrand of tussen dijk, dijksloot en akkerrand is van belang voor overleving van de gewenste soorten. We kiezen er voor om de biodiversiteit in ons gebied te behouden en te versterken.

B1 AMBITIE We onderhouden ons areaal zo dat dit de biodiversiteit versterkt

We hebben als waterschap veel te onderhouden: dijktafuds, wegbermen, oevers en waterbergingsgebieden. We voeren deze onderhoudswerkzaamheden zo uit dat we de biodiversiteit vergroten of in stand houden. Natuurlijk doen we dat op zo'n manier dat de uitvoering van onze kerntaken niet in het geding komt.

B2 AMBITIE We brengen de biodiversiteit in ons areaal in kaart

We hebben goed in beeld en vastgelegd hoe het staat met de biodiversiteit in ons areaal. We weten waar mogelijke verbeterkansen liggen en hebben een plan om deze plekken de biodiversiteit te herstellen of te vergroten.

B3 AMBITIE Bij nieuwe inrichtingsprojecten bekijken we hoe we omgaan met de bestaande biodiversiteit en bekijken we hoe de biodiversiteit vergroot kan worden

Bij de herinrichting van assets of aanleg van nieuwe watergangen en wegen bekijken we de mogelijkheden om de biodiversiteit te versterken.

B4 AMBITIE We bevorderen de biodiversiteit op eigendommen die verpacht zijn.

In overleg met onze pachters bekijken we hoe we de biodiversiteit bevorderen op dijkgraslanden en andere eigendommen die we verpacht hebben.

B5 AMBITIE We maaien alleen het benodigde doorstroomprofiel in watergangen.

Waterplanten zijn van groot belang voor de zuurstofhuishouding en het waterleven. Waterplanten verminderen ook de (overmatige) groei van algen. We maaien alleen daar waar dat nodig is voor de aan- en afvoer van water. Dit is ook van belang voor het halen van de waterkwaliteitsdoelstellingen (KRW en regulier water).

B6 AMBITIE We worden partner in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is een samenwerking tussen diverse overheden om het biodiversiteitsverlies te herstellen. We sluiten ons als partner aan bij het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en verplichten ons tot het uitvoeren van onze ambities. Hiermee kunnen we kennis en ervaringen delen, en laten we naar buiten toe zien dat we ons sterk maken voor het herstel van Biodiversiteit..

B7 AMBITIE We bevorderen de biodiversiteit op onze terreinen

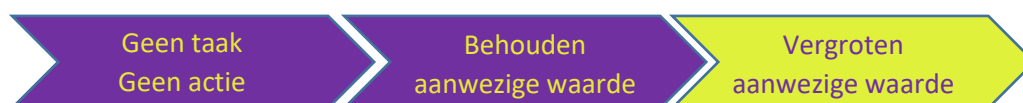
We richten onze terreinen zo in dat we daarmee de biodiversiteit bevorderen. Het gaat hier niet alleen om dijken, watergangen en wegbermen maar ook om zuiveringsterreinen en andere eigendommen. biodiversiteit.

B8 AMBITIE In principe gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen

Het gebruik van bestrijdingsmiddelen is belemmerend voor de biodiversiteit. We gebruiken daarom in principe géén bestrijdingsmiddelen. Wanneer een soort een gevaar vormt voor onze kerntaken, en er geen goed werkend alternatief voor handen is, is de keuze voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen, onder strikte voorwaarden, een optie.

C. Klimaatadaptatie

Bij het uitvoeren van onze taken kiezen we voor alternatieven die de klimaatadaptieve en klimaatmitigerende waarde van groen vergroten.

Klimaatadaptatie is een waarde die het waterschap in haar kerntaken al heeft omarmd. Via haar waterbeheer draagt het waterschap actief bij aan de klimaatadaptatie van Nederland. Groen is bij het waterschap nog geen middel om bij te dragen aan klimaatadaptatie. We kiezen er voor om bij de uitvoering van onze kerntaken de klimaatadaptatie door de inzet van groen te behouden en te versterken.

C1 AMBITIE Bij vervanging van de terreininrichting van onze opstallen, kiezen we voor groen, half-verharding of een andere innovatieve oplossing.

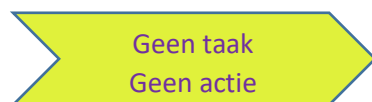
Met groen of half-verharding dragen we bij aan de waterdoorlaatbaarheid en het beperken van hittestress in ons areaal. We passen daar waar mogelijk groen, groene half-verharding of andere oplossingen toe op ondergrond en dragen zo bij aan het klimaatadaptief vermogen van ons areaal.

C2 AMBITIE Daar waar zich kansen voor doen planten we bomen of struiken aan om hittestress te beperken

Het aanplanten van bomen is een belangrijke manier om hittestress op wegen en terreinen te voorkomen. Bomen zorgen voor schaduw op de ondergrond en nemen zelf geen warmte op die later weer wordt afgestraald zoals verharding wel doet. Bij projecten waar ons areaal opnieuw wordt ingericht, planten we waar mogelijk bomen aan om hittestress te beperken, zolang dit niet strijdig is met de kerntaken.

D. Recreatief groen

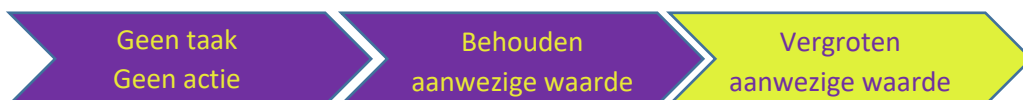
De recreatieve waarde van groen is géén taak van ons waterschap. We voeren daarom in principe géén handelingen uit om de recreatieve waarde van groen te behouden of te versterken.

Ons groene areaal heeft voor veel inwoners ook een recreatieve waarde, denk aan het recreatief fietsen over onze dijken en het wandelen langs watergangen. Het groen kan de recreatieve waarde echter ook belemmeren, denk aan grote hoeveelheden waterplanten in wateren met recreatievaart. We kiezen er voor in principe géén handelingen uit te voeren om de recreatieve waarde van groen te behouden of te versterken. Wel zullen we, waar mogelijk, samenwerken met instanties die deze taak wel hebben.

E. Betrouwbaarheid/geloofwaardigheid

Bij het uitvoeren van onze taken kiezen we voor alternatieven die onze geloofwaardigheid op het gebied van groen versterkt. Bij het opstellen van het groenbeleidsplan betrekken we maatschappelijke stakeholders om tot een gedragen plan te komen.

Veel van onze werkzaamheden hebben effect op het beeld dat onze ingelanden van ons hebben. De wijze waarop we omgaan met het landschap draagt bij aan de wijze waarop de burgers naar het waterschap kijken. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de wijze waarop het onderhoud wordt uitgevoerd. We kiezen er voor om bij de uitvoering van onze taken die keuzes te maken die onze geloofwaardigheid ten aanzien van groen versterkt.

E1 AMBITIE We gaan actief communiceren over onze bijdragen aan biodiversiteit en landschap

We maken onze groene ambities zichtbaar door actief te communiceren bij onze onderhouds- en uitvoeringsprojecten. Dit draagt bij aan begrip en draagvlak voor onze werkzaamheden. Om dit goed te doen stellen we een standaard communicatieprotocol op voor werkzaamheden die een relatie hebben met groen.

E2 AMBITIE We zetten groen in om nadelige effecten van ingrepen te compenseren en te mitigeren

Indien we in projecten mogelijk nadelige effecten veroorzaken, zetten we groene elementen in om deze effecten te compenseren of te mitigeren. Denk hierbij aan het planten van nieuw groen bij het plaatsen van een nieuw bouwwerk of het planten van extra bomen die de uitstoot bij bepaalde werkzaamheden compenseren.

VORM

Welke voorwaarden stellen we aan onze weg naar de stip?

Om onze ambities te bereiken, moeten we in actie komen.

We doen dat op verschillende manieren: in de keuzes die we maken bij de inrichting van ons areaal, in de voorwaarden die we meegeven aan projecten, bij de vormgeving van de contracten of in de uitvoering van het onderhoud. We houden daarbij zicht op de ambities die we willen bereiken, maar letten er tegelijkertijd op dat we bepaalde zaken niet uit het oog verliezen.

We hanteren daarvoor de volgende uitgangspunten:

Kerntaken zijn dominant

De uitvoering van onze kerntaken mag nooit in de knel komen bij het bereiken van onze groene ambities. Waterveiligheid, verkeersveiligheid, waterkwaliteit moeten we altijd kunnen garanderen.

Maatwerk

Biodiversiteit en landschappelijke waarden vragen om maatwerk. Ook onze stakeholders vragen Hollandse Delta regelmatig om het gewenste maatwerk. De ene locatie heeft immers andere kenmerken dan de andere locatie, en daarmee andere mogelijkheden voor de ontwikkeling van groene waarden. We maken actief de afweging om maatwerk toe te passen.

Samenwerken

Het werken aan de groene waarden doen we niet alleen. In sommige gevallen is het waterschap trekker, en stemt ze haar werkzaamheden en uitvoering af met andere stakeholders. In andere gevallen sluiten we aan bij initiatieven van andere partijen of zoeken we een partner waarmee we samen kunnen optrekken. Het samenwerken kan op financieel gebied, door kennis te delen of door letterlijk samen te wérken.

Koppelkansen

We zetten zoveel mogelijk in op het koppelen van kansen. Dat wil zeggen ingrepen die zowel de biodiversiteit vergroten als de kosten drukken. Ingrenen die verkeersveiligheid én de landschappelijke kwaliteit vergroten. Ingrenen die klimaatadaptieve waarde van ons areaal vergroten en onze geloofwaardigheid versterken. Ingrenen die de waterkwaliteit en de landschappelijke waarde versterken. En we gaan partnerships aan met andere organisatie om gezamenlijk doelen te realiseren.

Haalbaar en betaalbaar

Groenbeheer kost tijd en geld. We stellen daarvoor financiële kaders op. Door keuzes te maken hoe we onze ambities verspreid over de jaren realiseren, kunnen we de financiële en organisatorische druk spreiden. Op die manier maken we het groenbeleid haalbaar en betaalbaar.

Circulair

We zetten zoveel als mogelijk in op een circulaire materiaalstroom. We denken vooruit zodat afval verandert in gewilde grondstoffen, waardevol voor onszelf of voor de stakeholders waarmee we samenwerken. Maar ook de inrichting van onze assets is zodanig dat als de functie of doelstelling wijzigt er geen afval ontstaat.

Duurzaam

Onze werkzaamheden voeren we duurzaam uit. Dat wil zeggen dat we de negatieve milieu-impact van ons handelen zo veel als mogelijk beperken. Waar we deze negatieve impact niet verder kunnen reduceren, voeren we compenserende maatregelen uit.

Onderzoeken

We kijken met een open blik naar nieuwe vormen en nieuwe methoden. We geven onszelf de mogelijkheid om voor ons nieuwe, werkwijzen uit te proberen of ons areaal beschikbaar te stellen kansrijke, nieuwe, werkwijzen te testen.

Communiceren

We zijn proactief in het uitdragen van onze doelen en onze manier van denken en werken. We gaan actief in gesprek met relevante stakeholders en we maken gebruik van de kennis en kunde bij deze organisaties en burgers. Daarmee worden we ook een betrouwbare overheid.